

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянута модель формування пізнавальної активності майбутніх офіцерів в процесі вивчення загальновійськових дисциплін, як засобу підвищення активності студентів у вищих військових навчальних закладах. Етапи навчання, кожен з яких реалізувався через певні види діяльності викладача і студента, створюють умови для стимулювання мотивації, як наслідок характеру придбаних знань, вмінь, навичок.

Ключові слова: пізнавальна активність, загальновійськові дисципліни, майбутні офіцери, модель формування пізнавальної активності.

Вступ

Засвоєння основних знань і умінь майбутніми офіцерами в контексті Болонського процесу пов'язана із важливими науковими та практичними задачами реформування військової освіти. В процесі реформування військової освіти суттєво змінились підходи до сучасного військового фахівця, який добре технічно оснащений та проінформований, здатний самостійно критично мислити, шукати шляхи для подолання труднощів реального життя, вміє розв'язати концептуальні проблеми, орієнтуватись в інформаційному просторі та має високий рівень творчого потенціалу [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що ідею формування активізації військового навчання розвивали педагоги М. І. Нецадим [2], В. В. Ягупов [4] та інші. Різноманітні засоби формування пізнавальної активності студентів були обґрунтовані у працях багатьох українських педагогів. Тому у педагогічній теорії та практиці проблема формування пізнавальної активності в процесі навчання не є новою. На всіх етапах розвитку педагогічної думки до цієї проблеми зверталось багато вчених, педагогів-практиків. Разом з тим, незважаючи на великий обсяг робіт з проблеми формування пізнавальної активності студентів, слід відмітити, що існують питання, які потребують подальших теоретичних і практичних розробок.

Основні результати дослідження

На факультеті підготовки офіцерів запасу Житомирського військового інституту ім. С. П. Корольова Національного авіаційного університету (ФПОЗ ЖВІ НАУ) розроблена модель формування пізнавальної активності майбутніх офіцерів в процесі вивчення загальновійськових дисциплін (рис. 1). Формування предметних знань за допомогою моделей, які відображають його

зміст, як цілісну систему взаємопов'язаних підпорядкованих об'єктів. Ефективність навчання студентів з загальновійськових дисциплін залежить від того, наскільки певна схема відрізняється від традиційної – передусім засобом впливу на мотиваційну сферу студентів, що є необхідним для зближення цілей навчання.

У моделі відображено: етапи навчання (підготовчий, виконавчий, результативний), кожен з яких реалізувався через певні види діяльності викладача і студента. На підготовчому етапі викладач розробляє інтегровані плани з дисциплін за модульним принципом. Тому у вищій освіті (й військовій) нашої країни та інших країн світу набуває модульна система навчання, для якої характерним є модульний контроль засвоєння змісту навчання. Модульний контроль з використанням відкритого тестування, що значно підвищило об'єктивність вимірювання, але ще не дало можливості належної об'єктивної оцінки знань студентів. Така система дала можливість відмовитися від заліково-екзаменаційної сесії, інтенсифікувати процес навчання, підвищити його якість, а також найбільш об'єктивно оцінювати рівень знань, умінь і навичок студентів.

На виконавчому етапі – організовує спільну діяльність «викладач-ПЕОМ-студент», «викладач-студент», «студент-ПЕОМ» у формі практичних, групових, самостійних робіт, визначається рівні складності навчання, специфіка їх професійного змісту. З урахуванням логіки викладу навчального матеріалу не менш важливою обставиною є ефективно проведення інформативної навчальної лекції зорієнтацією на знання, які вони придбали у середній школі на допризовній підготовці. Спираючись на обґрунтовані підходи формування поетапної діяльності навчання, студент додатково проводить роботу в універсальному інтерактивному предметному кабінеті. Незасвоєння окремих понять, студент може звернутись до викладача за додатковою консультацією. Як показали наші дослідження неспро-

можності складання тестових завдань чи успішного засвоєння навчального матеріалу (більш ніж у 50 % студентів) призводить до зміни поетапного викладання змісту дисципліни. В той же час для формування знань, умінь та навичок у студентів продуктивного рівня, призводить до корекції навчального програмного забезпечення, а також корекції самої моделі. Оцінювання підготовленості до здійснення відокремлених видів військової діяльності проводиться на основі аналізу й узагальнення результатів опитування, що призводить до постійного вдосконалення методичного забезпечення. Всі результати оцінювання знань знаходяться у базі даних ПЕОМ. На результативному етапі – здійснює діагностику рівнів формування активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів. Діагностика – це процес порівняння рівня опанування студентами професійно важливих знань, навичок та вмінь з еталонними уявленнями, описаними у програмах загальновійськової підготовки, порадиниках, збірниках нормативів та інших керівних документах. У нашому випадку, викладач здійснює оцінювання знань, навичок та вмінь студентів після контрольних дій шляхом їх перевірки за допомогою кредитно-модульної системи навчання. Наприкінці заняття проводиться тестування засво-

єного матеріалу та порівняння відповідей студентів з відповідним рівнем знань, які існують у комп'ютері. Тестування студентів проводиться індивідуально за загальним для всієї навчальної групи з даного змістового (навчального) модуля набором базових тестових завдань. Базові тестові завдання, що вводяться в програму тестування, можна змінювати лише після тестування всіх студентів даного потоку, щоб не порушити однаковість вимог для всіх студентів і не порушити об'єктивність. Для тестування встановлюється обмеження в часі його проведення, яке встановлюється під час введення в програму тестових завдань. Після проведення тестування автоматично проводиться аналіз результатів тестування, які виводяться для друку на принтері у вигляді встановленої форми відомостей модульного контролю. Тестові завдання мають рівні (1 рік навчання – 3 рівні, 2 рік навчання – 5 рівнів): від простого до складного. Під час тестового опитування в оцінюванні враховуються труднощі матеріалу. Це важливо і за іншої обставини – специфіка курсу така, що незасвоєння студентом якогось окремого блоку навчального матеріалу унеможлиблює ґрунтовне оволодіння подальшими знаннями.

Рис. 1. Модель формування пізнавальної активності майбутніх офіцерів у процесі вивчення загальновійськових дисциплін

Тому при незадовільному складанні тестових завдань, проводиться додаткова самостійна робота студентами, мета якої поновити знання. Ці отримані бали мають бути повними, охоплювати аспекти навчально-пізнавальної діяльності та бути об'єктивними, обґрунтованими і справедливими. Оцінювання є досить складною формою контролю знань і потребує індивідуального і диференційованого підходу у кожному випадку. Отже, оцінювання здійснюється під час перевірки знань, навичок і вмінь студентів. Вимогами до перевірки успішності студентів у військово-навчальному процесі мають бути: достатня кількість даних для отримання балів; тематична спрямованість; об'єктивність; мотивованість; єдність вимог з боку контролюючих; оптимальність; всебічність; дієвість, тобто реальний вплив військово-професійних знань, навичок і вмінь на стан бойової та мобілізаційної готовності військового підрозділу (частини).

Позитивний дидактичний досвід свідчить, що під час діагностики рівня знань студентів слід враховувати:

1. Обсяг володіння поняттями, фактами, науковою проблематикою, основними теоріями, законами, закономірностями, що вивчаються, ступінь їх систематизації та узагальнення, що передбачає:

– пізнання і визначення понять, розуміння їх обсягу та розкриття змісту, знаходження інших зв'язків і залежностей між ними;

– виділення значущих наукових проблем, усвідомлення їх глибини та визначення необхідності розв'язання;

– знання законів, закономірностей, концепцій і вільне володіння методикою узагальнення, систематизації та обґрунтування.

2. Якість опанування студентами теоретичної основи навчального предмета, що передбачає:

– аргументованість, послідовність, впевненість і самостійність викладу своїх знань;

– теоретичну обґрунтованість мислення.

3. Дієвість знань, наявність умінь, їх застосування під час вирішення практичних завдань, що передбачає:

– конкретне визначення основних напрямків застосування знань у практичній діяльності;

– змістовну характеристику методів, процедур і методики дій щодо використання теоретичних і практичних знань у практичній діяльності та ін.

Таким чином, знання мають бути глибокими, міцними, систематизованими, оперативними та усвідомленими, а їх рівень може бути

репродуктивним, реконструктивним, евристичним та творчим.

Засвоєння знань з загальновійськової підготовки з опорою на їх наступне використання, не тільки розкриває нові сторони знань та вмінь, а також створює умови для стимулювання мотивації, активізації пізнавальної діяльності, і як наслідок характер придбаних знань, вмінь, навичок спонукає формуванню нових якостей у студентів. Залучення студентів до розв'язання змодельованих службових ситуацій сприяє ефективному розвитку їх професійних інтересів, мотивації оволодіння майбутнім фахом. Запропонована модель формування пізнавальної активності майбутніх офіцерів дає можливість ефективно розвивати самостійність та свідомість у виборі бажаного та доступного рівня навчання студентів; підвищує якість їх освіти; забезпечує об'єктивне визначення рівня підготовки студентів, а також вказує їм шляхи до подальшого вдосконалення знань.

Перспективи подальшого розвитку у даному напрямку ми бачимо в експериментальній перевірці умов методів, форм, прийомів організації загальновійськової підготовки студентів, спрямованої на формування пізнавальної активності, що має служити ефективному та оптимальному здійсненню військово-дидактичного процесу, які сприяють формуванню професійної діяльності і надасть змогу майбутнім офіцерам підвищувати ефективність військово-професійної підготовки в цілому.

Література

1. *Державна* програма реформування та розвитку Збройних Сил України на 2006 - 2011 р.р.
2. *Нещадим М. І.* Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика : монографія / М. І. Нещадим. – К. : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2003. – 852с.
3. *Рахманов В. О.* Комп'ютерна технологія навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів при вивченні загально-військових дисциплін / В. О. Рахманов // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України. Зб. наук. конф. К. : НАУ, 2008. – С. 32–33.
4. *Ягунов В. В.* Теорія і методика військового навчання : монографія / В. В. Ягунов. – К. : ТанDEM, 2000. – 380 с.

V. O. Rakhmanov

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ОБЩЕВОЙСКОВЫХ ДИСЦИПЛИН

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрена модель формирования познавательной активности будущих офицеров в процессе изучения общевойсковых дисциплин, как средство повышения активности студентов в высших военных учебных заведениях. Этапы учебы, каждый из которых реализуется через определенные виды деятельности преподавателя и студента, создают условия для стимулирования мотивации, как следствие характер приобретенных знаний, умений, навыков.

Ключевые слова: познавательная активность, общевойсковые дисциплины, будущие офицеры, модель формирования познавательной активности.

V. O. Rakhmanov

MODEL FORMING OF COGNITIVE ACTIVITY OF FUTURE OFFICERS IN THE PROCESS OF STUDY OF COMMON TO ALL ARM DISCIPLINES

SUMMARU

In the article the model of forming of cognitive activity of future officers is considered in the process of study of common to all arm disciplines, as a mean of increase of activity of students is in higher soldiery educational establishments. The stages of studies, each of which through the certain types of activity of teacher and student, create terms for stimulation of motivation, as a result character of the purchased knowledge's, abilities, skills.

Keywords: cognitive activity; common to military disciplines; future officers; model of forming of cognitive activity.